

Obljetnice uz 2009. godinu

Pripremila: TEREZIJA HORVAT

- 1408.** Boravi na Kalniku Barbara Celjska, zloglasna "Crna kraljica", žena kralja Žigmunda i kći grofa Hermana Celjskog. Provodila "slatki" život s gradskim kaštelanom Sigismundom od Neuhäselu i zajedno s njim uznemirivala kalničke plemiće. Otjerana iz Kalnika 1418. godine.
- 1558.** Krajiški kapetani Krsto Ungnad, Jakov Sekelj i Vid Halek porazili kod Đurđevca tursku vojsku koja je prije toga opljačkala i spalila predgrađe Koprivnice.
- 1628.** U Rovišću se pobunilo oko 400 krajiških konjanika i 300 pješaka. Novonaseljeni krajišnici (Vlasi) odbili platiti hrvatskoj vlasteli bilo kakav porez kao znak priznavanja njihove vlasti.
- 1648.** Umro u Mađarskoj Ivan III. Drašković, hrvatski ban i mađarski palatin. Pravo i filozofiju završio u Bologni. Istaknuo se kao križevački kapetan (komandant konjice) kod Kaniže 1622., a zatim na Kupu i Muri. Kao komandant Banske krajine brinuo o utvrđivanju gradova. Dobio naziv "branitelj Hrvatske". Hrvatski ban od 1640.- 1646. godine.
- 1838.** Osnovana u Križevcima Ilirska čitaonica, među prvima u Hrvatskoj. Nastala u doba Hrvatskog narodnog i književnog preporoda kao simbol želje za očuvanjem hrvatskog identiteta i njegovanja hrvatskog jezika i kulture.
- 1848.** Rođen u Zagrebu Radoslav Rubido Zichy, političar i kompozitor; sin Antonija i Sidonije Erdödy-Rubido. Vitez varaždinske i bjelovarske regimente, veliki župan Bjelovarsko-križevačke i Varaždinske županije.
- 1898.** Rođen u Zagrebu Julije Čikoš (Csikos), kipar i slikar, sin Bele Čikoša-Sesije. Gimnazijski profesor u Križevcima do 1946. godine. Radio portrete, aktove, slikao folklorne motive.
- 1958.** Umro u Zagrebu Milutin Mayer, pedagog, književnik, političar.
- Učiteljevao u Sv. Heleni kod Križevaca. Bio školski nadzornik. Surađivao u periodici. Pisao povijesne romane i pripovijesti iz hrvatske povijesti: Mučenici, Zagreb, 1902., Štit kraljevstva hrvatskoga, Zagreb, 1911., Dolazak Hrvata, Zagreb, 1917., Krvavi sabor križevački, 1934.

OBLJETNICE UZ 2009. GODINU

- 1619.** Ubijen u vjerskom "čišćenju" u Košicama, u Slovačkoj, naš svetac, sv. Marko Križevčanin, rodom iz Križevaca - braneci ne samo svoju osobnu vjeru, nego i slobodu ispovijedanja vjere. Godine 1905. proglašen je u Rimu blaženim, a 1995. proglasio ga u Košicama svetim, papa Ivan Pavao II.
- 1649.** Nikola i Petar Zrinski dijele posjede. Nikoli je u Križevačkoj županiji pripao Vrbovec i Rakovec.
- 1719.** Rođen u V. Kloštru kod Križevaca Vasilije Božičković, biskup. Biskup Grkokatoličke biskupije od 1759. do 1777. Nastojao prenijeti sjedište biskupije iz Gornjeg Tkalca u Križevce, no smrt ga u tome omela.
- 1819.** Rođena u Zagrebu Sidonija Erdödy-Rubido, koncertna i operna pjevačica. Prva pjevala naslovnu ulogu Ljubice u operi Ljubav i zloba Vatroslava Lisinskog. Kao vatrena ilirka sudjelovala u mnogim domoljubnim i

dobrotvornim priredbama, a 1833. otpjevala Gajevu pjesmu: Još Hrvatska ni propala, koju je uglazbio F. Livadić.

- 1839.** Rođen u Križevcima Kvirin Vidačić, pedagog i pisac. Od 1860. učitelj i ravnatelj osnovne škole u Križevcima. Jedan je od osnivača pjevačkog društva Zvono i Dobrovoljnog vatrogasnog društva u Križevcima. Objavio djela: Topografično-poviestne crte slobodnog i kraljevskog grada Križevca, Križevci, 1886., Grad Križevac, 1879. i druga djela.
- 1849.** Umro u Križevcima Antun Nemčić Gostovinski, književnik. Djetinjstvo proveo u Ludbregu i Koprivnici gdje je završio osnovnu školu, gimnaziju u Varaždinu, a pravo i filozofiju u Zagrebu. Od 1836. na raznim dužnostima u Križevačkoj županiji, potom u Moslavini, Koprivnici i Ludbregu. Na putu u Italiju 1843. U Novom Marofu kotarski sudac 1846. i novomarovski predstavnik u Hrvatskom saboru 1848., bilježnik Križevačke županije 1849. Djela: Pjesme, 1851., objavio M. Bogović, Putositnice, 1845., Kvas bez kruha ili Tko će biti veliki sudac, komedija objavljena 1854. Nije dovršio roman Udes ljudski. Ilirac. Suradnik Danice.
- 1859.** Rođen u Vrhniku Andrija Lenarčić, agronom i pedagog. Visoke agronomske škole završio u Beču i Halleu. Na Visokom gospodarskom učilištu u Križevcima najprije profesor, a potom i ravnatelj od 1898. do 1911. Jedan od urednika Gospodarske smotre.
- 1869.** Umro u Senju Mirko Ožegović, biskup, političar, humanist. Osnovnu školu završio u Križevcima, gimnaziju u Varaždinu, filozofiju i pravo u Zagrebu, a 1801. prešao u svećenike. Službovao u Konjščini, Bisagu, Zelini i Zagrebu, gdje je bio dekan Kaptola. Od 1833. senjsko-modruški biskup u Senju. Utemeljitelj Gimnazije u Senju, osnivač fondova za školovanje siromašne djece. Veliki mecena. Pisac.
- 1869.** Rođena u Vrbovcu Štefica Iskra Kršnjavi, književnica. Osnovnu školu završila u Križevcima, gimnaziju u Zagrebu, književnost u Parizu i Bernu. Druga žena Izidora Kršnjavija. Pisala pjesme, pripovijetke i humoreske, objavljivala ih pod pseudonimima Iva Rod i Sestra Izidora.
- 1869.** Rođen u Križevcima Žiga Šugh, liječnik i političar. Predavao u gimnaziji, bio županijski zastupnik u više mandata i starješina sokolskog društva.
- 1879.** Rođen u Zajezdi kraj Zlatara Zvonimir Pužar, učitelj, novinar, književnik. Učitelj u Križevcima. U Zagrebu bio načelnik Službe socijalne skrbi. Suradivao u mnogim novinama i časopisima. Djela: Poviest Križevaca s običajima u gradu i okolici, Križevci, 1911., Seljačka buna u okolici Križevaca 1755., Križevci, 1911., Osveta na Kalniku, Križevci, 1911., Križevačka ljepotica, Križevci, 1911. i druga djela.
- 1879.** Rođena u Križevcima Nina Vavra, udata Bach, glumica, spisateljica i prevoditeljica. Završila dramsku školu kod S. Miletića 1898. u Zagrebu. Od 1899. angažirana u Hrvatskom narodnom kazalištu. Jedna od najpoznatijih glumica svoga doba. Galerija njenih likova kretala se u širokom rasponu - od klasične tragedije do suvremene drame. Objavljivala prozu prožetu ilirskim idejama. Prevodila dramska djela s češkog i njemačkog jezika. Napisala dramu Dolazak Hrvata. Jedna ulica u Križevcima nosi njeno ime.
- 1879.** Umro u Zagrebu Mojsije Baltić, krajiški pukovnik, savjetnik c. kr. Namjesništva i promicatelj osnutka Gospodarskog i šumarskog učilišta u Križevcima. Njegovom zaslugom Učilište otvoreno 1860. Ilirac. Prijatelj Lj. Gaja. Suradivao u časopisima. Jedna ulica Križevcima nosi njegovo ime.
- 1899.** Umro u Malom Lošinj u Viktor Struppi, liječnik. Službovao kao liječnik (gradski fizik) u Križevcima. U Zagrebu vrhovni liječnik pri Zemaljskoj vladi. Zaslužan za unapređenje zdravstvene službe u Hrvatskoj. Bio oženjen Emom Nemčić-Gostovinski, nećakinjom A. Nemčića.

- 1909.** Rođen u Križevcima Dragutin Zajc, kulturni djelatnik, kustos, muzealac, konzervator. Njegovim zalaganjem ostvaren je postav Križevačkog muzeja, čijim upraviteljem postaje 1960. Uspješno se okušao u konzervatorskim poslovima i knjižničarstvu.
- 1919.** Rođen u Križevcima Drago Grdenić, kemičar, akademik. Gimnaziju završio u Gospiću, kemiju i fiziku diplomirao u Zagrebu. Doktorirao iz kemijskih znanosti 1951., postdoktorski studij završio u Oxfordu 1956., nakon čega postaje profesor na Prirodoslovnom fakultetu u Zagrebu (1961.-1984.), načelnik odjela na Institutu "Ruđer Bošković" (1952.-1964.), rektor Sveučilišta u Zagrebu (1976.-1979.), redovni član JAZU, danas HAZU (1973.-1975.). Napisao mnoga djela iz područja svoje struke. Dobitnik brojnih nagrada.
- 1919.** Umro u Križevcima Fran Gundrum Oriovčanin, liječnik, pisac, povjesničar. Osnovnu školu završio u Oriovcu, gimnaziju u Osijeku, Zagrebu i Požegi, a medicinu u Beču. U Križevcima liječnik (gradski fizik) od 1894. do svoje smrti. Predavač higijene na Gospodarskom učilištu, enciklopedist i prosvjetitelj. Pisao o zdravstvu, športu, povijesti, prevodio s bugarskoga jezika. Njegovim zalaganjem prenesene su kosti Petra Preradovića u Zagreb 1878. Predsjednik pjevačkog društva Zvono (1895.-1896.). Jedna ulica u Križevcima nosi njegovo ime, a na zgradi nekadašnje bolnice Ogranak Matice hrvatske Križevci postavio spomen-ploču.
- 1919.** Rođena u Križevcima Dragica Koritić, operna pjevačica. U Križevcima završila osnovnu školu i gimnaziju, a studij pjevanja na Muzičkoj akademiji u Zagrebu. Pjevala u zemlji i izvan naše zemlje.
- 1919.** Rođena u Križevcima Janja Hanžek, operna i koncertna pjevačica. Muzičku akademiju završila u Zagrebu. Nastupala u Zagrebu i na opernim pozornicama u svijetu. Posljednjih godina bavila se komornom i duhovnom glazbom, te pedagoškim radom.
- 1929.** Umro u Beogradu Ivo Vojnović, književnik. Na sudu u Križevcima radio od 1884. do 1889. gdje je napisao novelu Perom i olovkom, roman Ksanta i dovršio dramu Psyche. Prijatelj Franje Markovića i Milana Grlovića. Spominje se njegova idila s Olgom Kiepatch i ljubav s Martom Locatelli koja se kasnije udala za Josipa Kiepatcha. Biografi navode da nije bio oduševljen križevačkom sredinom. Najznačajnije djelo Dubrovačka trilogija.
- 1929.** Rođena u Gospiću Neda Bendelja, pedagoginja. Diplomirala slavistiku na Filozofskom fakultetu u Zagrebu 1954., a doktorirala 1978. godine. Profesor na Gimnaziji i Učiteljskoj školi u Križevcima te Pedagoškoj akademiji u Zagrebu. Savjetnica. Autorica brojnih udžbenika za osnovne škole i priručnika za nastavnike.